

تورک بوروی ۱

Jul 11 No: 8 23 Subat 1327

اون بش کونده بر جبقار

تورکک فاندنه چالشیر

چستانی ایلی بکنک حکایه سی .

« تورک یوردی » نك اوچنجی صایینسده « خواس توآنیفت » دنیلن اسکی برتورک اونجه (دعا) سنك باشی عرب حرفلریله باصدیرمش و عثمانلی تورکجه سنه ترجمه سنی ده علاوه ایتشدك اوزمان ده دیدیکمز وجهله « خواس توآنیفت » ی معروف مستشرقلردن فون لوقوق (von Lecoq) جنابلرنك « Journal of the Royal Asiatic Society » ده یازدینی بر مقاله دن اقتباس ایله مشدك . اسکی تورک متنك عثمانلی تورکجه سنه ترجمه اولنه رق بر تورک مجموعه سنده انتشارینی ایشیدن و کورن فون لوقوق جنابلری « تورک یوردی » مدیرلکنه پك صمیمی و توجهکار مکتوبلر یازارق تشبتمزی تبریک و تشویق ایتدیلر و ایکی نسخه اویغور دیلیله یازیلش اسکی تورک متننی هدیه اوله رق کوندردیلر . فون لوقوق جنابلری ، ایکی دفعه (طورقان) ه کیتمش ، بر دفعه سنده کشف هیأتك ریاستنده بولومش ، اسکی تورکارلک بیک سنه اول مهم بر مدیتلری اولدیغنی اثبات ایدن دفتنه و خزینهلری میدانله چقارارق ، علمه ، تاریخه و تورککجه پك بویوک خدمتلر ایتمش بر عالمدره بویله بر تورکولوغك کندی آل یازیلریله استنساخ اولومش بر تورک اثرینی « تورک یوردی » نه هدیه ایتهلری ، مجموعه من ایچون بویوک بر شرفدر : « تورک یوردی » ، فون لوقوق حضرتلرینه درن تشکرلرینی تقدیم ایله قبولی رجا ایدر . مجموعه من ، بوقیمتلی هدیهلری کیکیدیر مکسزین قارهلرینه عرض ایتش اولتی ایچون ، « خواس توآنیفت » ك مابعدینی شمدیلک آلیقویه رق ، بوصاییدن اعتباراً ، اویغور تورکارلنك قهرمان حکایهلرینه متعلق « چستانی ایلی بکنک حکایه سی » درجه باشلیور . دیلک زنکینلکنه ، بوکون قوللاندیغمز تورکجه دن - هله شمال تورکجه سندن - فرقنك آزلغنه حکایه نویسك وقعه یی کوستروب یاشاتمقده کی موقعیتنه دقت بویورله سنی قارهلریمز بهالخاصه توصیه ایدرز .

چستانی ایل بکنک حکایه سنه باشلامدن اول فون لوقوق حضرتلرنك « تورک یوردی » نه کوندردکلری هدیهلریله برابر یازدقلری مهم مکتوبلرک بعض پارچهلرینی ترجمه ایدرک درج ایدورز . قارهلریمز ، غربك مشهور عالمرندن برذاتك اسکی تورک اخلاق و عدنیتنه دائر بیان بویوردقلری طوغری فکر و مطالعه لردن پك زیاده سونیوب مفتخر اوله جقلر بو فکر و مطالعه لرك قائلنه ده بالطبع منتدار قالا جقلردر . اویغور و چغتای یازیلری حقنده کی معلوماتدن ایسه آبروجه مستفید اوله جقلردر .

فون لوقوق حضرتلى برمكتوبلرنده شويلا بويورورلر :

« سزه ايكنچى برأل يازيسى دها كوندردم . بو (اوتزمت = ütät) آدلى برقادينك كناهلىرى اعترافى (Confession) در . « خواس توآنيفت » ى اوقويه رق مانى مذهبنده بولونان توركارك اخلاقى تقديراتك قابل اولدينى كې بو پارچه ي مطالعه ايلا ده بوددى مذهبنده كى توركارك اخلاقى فكرلرندن بعضارى اوكرنيلمش اوليور ؛ طقوزنجى عصر ميلاديدى يازيلش اولدينى نظر اعتباره آلدنم حالده ، بو اخلاقى فكرلى فنا بولمورم . — اورتى آسانك قوملرندن چيقاردنمزم رسملى آبدلر ، بواسكى توركارك صنعتلرندن نمونه لر كوستريور ؛ بونلر ، كوز قاشديره جق درجه ده برسى وغيرتك شاهدهدر ؛ انكلتره ، فرانسه و آلمانىاده بونلره بكنرر هيچ برشى يوق ايكن ، كوزل وبويوك برمديت صاحى اولان بواجداد كزله بحق مفتخر اوله بيلورسكز .

« متى عرب حرفلر يلا ده يازدم و يازاركن اصلك املاسى محافظه ايتدم . اصل ، معلومكز اولدينى اوزره ، سامى حرفلرله يازيلشدر . اسكى توركار ، بوكونكى كاشغر ، ياركند و طورفان اهالىسى كى ، عموميت اوزر : صائت (voyelle) حرفلر هپسى يازيورلر ؛ (آ) يرينه ايكى (a) (aa) ، خفيف (a) يرينه بر (a) (a) قوييورلر ؛ صائت حرفلر ك ثقیل و يا خفيف اوليشى ، بولندقلرى كله لرده قوللا نلش صامت (consonne) لرله آ كلاشيلر . »

محترم مستشرق ، بوقايدى ترجمه سى يازيل مکتوبلرنيك « تورك يوردى » نه درجه مساعده لرى رجا ايده رك يازديغمز مكتوبه ويردكلى جوابده ديورلر كه :

« بو شايان حيرت مدنيت (civilisation surprenante) حقنده ديدكلر ملك طبعنه مانع هيچ برسب يوقدر ؛ اثباتى قابل بر دعوا در . اكر بيلدكلر كزدن برسى بورايه (برينه) كليرسه ، بكنرنجى و طقوزنجى عصر ميلاديلرله يازيلش و ياپلش ، عالمك كوروب حيران قالدنى (dont tout le monde s'est émerveillé) بو كتاب و تصوير لرله طولو بو بويوك صاله نى كوستريم . »

بۇلۇرى اوقۇدۇجە بۇتۇرك اوغلۇك فخر و سرورلە كوكسى قبارمامەسى ، اوتە دۇبىرى
مەدەنىتدە حصەلرى انكار اولۇغۇش بۇتۇرك بابا لىرىك بوخقى بۇلۇب چىقاران يۇجە عالمۇرە
چوق تىشكر اىتمەسى قابىلدر ؟ . بۇدە بوعلمايە تىكرار تىكرار عرض شىكران ايلەوز .
اوپۇرچە متى « تۇرك يۇردى » نە باصدىرىكن ، قون لوقوق جىبارلىرىك اصول
واملاسى تىقىب وىفاظىە ايتىك ؛ هم لائىن - مستشرق حروفائىلە هم دە عرب حرفلارلە
باصدىرىتىك ؛ صاغدىن وصولدىن يازىلان مىتلەردە كىلەرك بىرخىزايە كىلەسى تامين ايدىن باش
آشاغى وضعىتى دە حالى اوزرە براقىدى ؛ يالگىز مىشارالىپك انكىلىزچە تىرجەمىسى عىمانلى
تۇرىكچە سەنە جورىك .

(ف. و. ق. مولر) ك (اويغوريقا) سندن

سنه : ۱۹۰۸ صفحه : ۳۹

حضرتی! میں نے کون سا صفت یاد نہیں کیا۔

1. ārsan-lar-nīng yorīyīn yorīp ucayan balīq
 2 nīng kidinintā turup inārū baru yrīdī ot-
 3 rü ilig bāg tōrt bāltir yolta yorīyu

(۱) یورویس، دھا اویغوندر (ص) . (۲) بوکون بیلہ شرق تورکلری (بکینی) شہرینہ (خان - بالق) دیرلرکہ یاتخت دئمکدر (ص) .

- ۱۱۴۳۰ ب۱۱۴۳۰ ۱۶۰ (۱۳۱۳) ۱۶۰۴ ۱۶۰۴ ۱۶۰۴
 ۱۱۴۳۰ ب۱۱۴۳۰ ۱۶۰ ۱۶۰۴ ۱۶۰۴ ۱۶۰۴
10. iliglarintā tutup qapq(a)ra ulu; bādük ta;
- (۱۳۱۳) ۱۶۰۴ (۱۳۱۳) ۱۶۰۴ (۱۳۱۳) ۱۶۰۴ (۱۳۱۳) ۱۶۰۴ (۱۳۱۳) ۱۶۰۴ (۱۳۱۳) ۱۶۰۴
۱۱. tag atözin önayü oot önglög isin
- ۱۱۴۳۰ ۱۱۴۳۰ ۱۱۴۳۰ ۱۱۴۳۰ ۱۱۴۳۰ ۱۱۴۳۰
12. saclarin änginlarintā tūsürüp âyulu; yılan
- ۱۱۴۳۰ ۱۱۴۳۰ ۱۱۴۳۰ ۱۱۴۳۰ ۱۱۴۳۰
13. in at'özlärin itinip yaratınip qav bältir
- ۱۱۴۳۰ ۱۱۴۳۰ ۱۱۴۳۰ ۱۱۴۳۰ ۱۱۴۳۰ ۱۱۴۳۰
14. (۱) sayu yoriür-lar ärdi oo anı körüp c'stani il-
- ۱۱۴۳۰ ۱۱۴۳۰ ۱۱۴۳۰ ۱۱۴۳۰ ۱۱۴۳۰
15. ig bağ yüräkin katrunup tongalar bağitāg
- ۱۱۴۳۰ ۱۱۴۳۰ ۱۱۴۳۰ ۱۱۴۳۰ ۱۱۴۳۰
16. ksatrik bağlar mängiz mängläp qorqınc'siz

(۱) « صاینی » حرمت معناسنه دره جنکیزک برطورونشک آدی (ساین) ایدی که
 « محترم » دیمکدره. (ص) (۲) بودرت سوز ترجمه سز بر اقلمشدره. بن « بگز بگزله یوب »
 دییه بیله که « جسارتی کوستر بر یوزله » دیمکدره. (ص)

۷۱. amyñcsiz köngülin ol yäklär arasinta kirtip
 ۱۸. bardioo ötürü ol yäklär c[astani iligig körüp
 19. singirkälir osu lu: qılınip tågirmilayü ü
 20. avlap incä tip tidiläroo

— بیتدی —

تورکجه نك باشینا کلنلر ، کلکده اولانلار [۲]

یاغما دکیشمیرمدلردن

بیلیم نه ایش در ! بوندان - ایلری ، کری - دورتیوز ییل ، بشیوز ییل
 اوکجه کی یازان [کاتب] لاریمز ایله بونلاردان صوکر اکیلر تورکجه مزنی پک
 چوق بوزموشلار ؛ ایلر ، طوتار یرینی بر اقسامیشلار ؛ تورک سسوزلرینی
 قوللار نیما یاراق باصلاتوب چورومتوشلر ، اولدورموشلر ! دوغروسو اسکیلردن

[۱] بوراسیده آجیق براقلیورسده نیم فکرجه صفاقنقی ، تحفظ ایتک معناسنه
 اولان « سیگمک » دن اولسه کرکدر . تحفظگاه معناسنه اولان سیگیر (صینیر) ده
 بواصلدن کلیر . (ص)

[۲] محررینک آرزوسی اوزرینه مقاله نك اسلوب واملاسی دکشیدیریلدی .